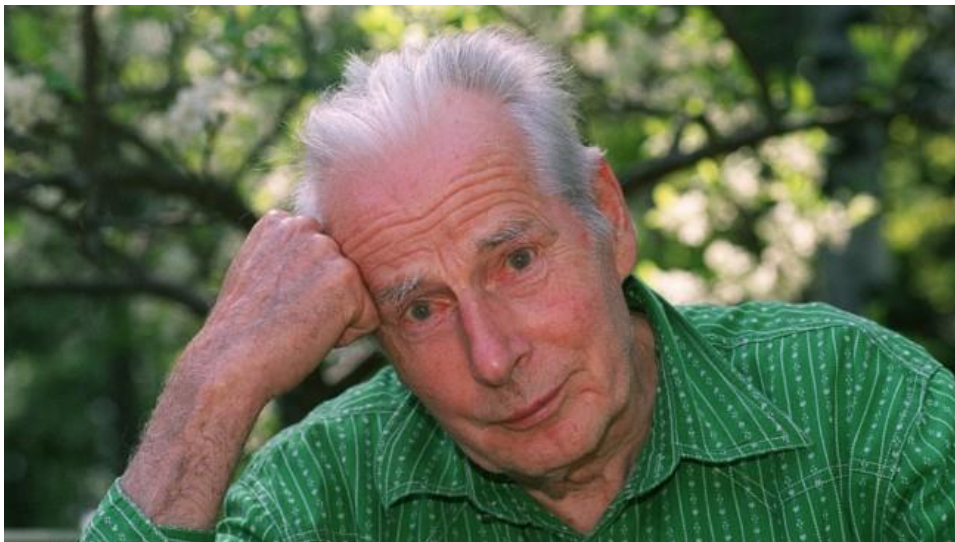




BBC 36, JULENUMMER: Å TA TING I BESTE MENING ER DEN BESTE (JULE)GAVE

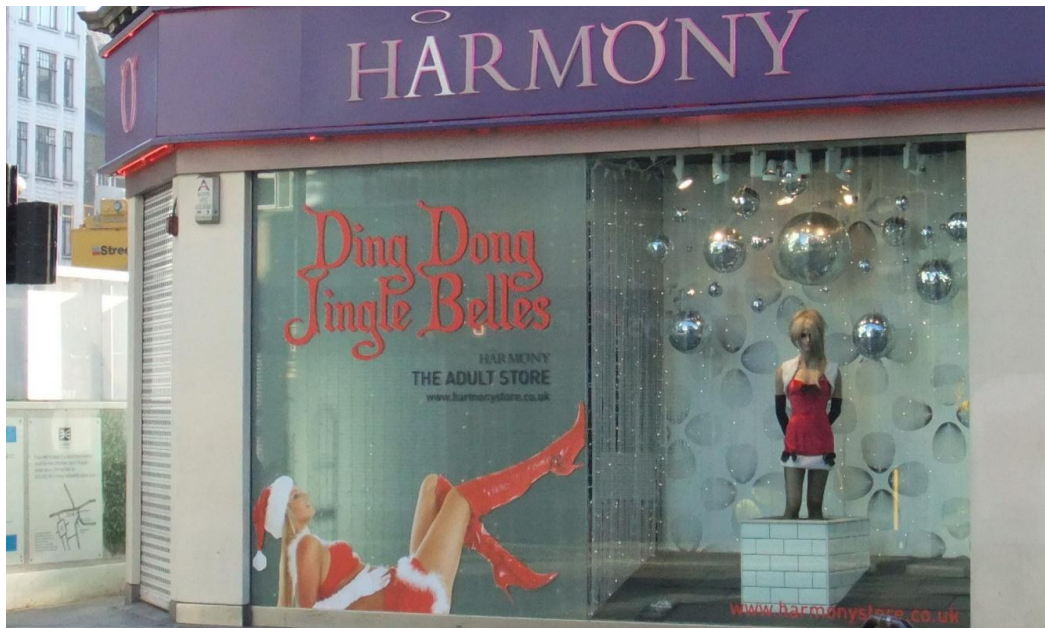
De fleste av oss har mer enn vi strengt tatt trenger. Da kan det være et strev å finne på noe å ønske seg til jul. ”Hva skal vi kjøpe til noen som har alt”, sier vi, og følger opp med ”Vi har det for godt i Norge”. Når barn spør foreldre om hva de ønsker seg, kan de svare ”Snille barn”. Det spesifiseres sjelden hvor *lenge* barna skal være snille, men det tenkes neppe bare på julekvelden. Uansett er vi inne på at julegaveønsker kan være lite materielle. Selv har jeg blitt stadig mer opptatt av å både få og gi en ”gave” som ikke er spesielt tinglig: Å ta ting i beste mening. Det kan ha sammenheng med at jeg etter et ”langt liv” har blitt dyktig sliten av tøvete diskusjoner som er dødfødte i utgangspunktet, eller som raskt sporer av, fordi en av partene eller begge partene mangler vilje til å forstå hverandre, eller enda verre: Man misforstår den andre *aktivt*. Da florerer maktteknikker som (1) ”Å dytte den andre en mening på, hvis galskap alle kan forstå”, (2) ”Guilt by association” (forbinde motparten med personer, meninger, ideologier eller hva som helst som har en dårlig klang, relativt uavhengig av personens egentlige mening), (3) høre de delene av den andres utsagn som man vil høre, og som stemmer med fordommene om den andre og som man mener det er lett å tilbakevise, og se bort fra det som medfører å måtte forholde seg til den andre på en annen måte, og til og med risikere å bli litt enig, (4) vri på det som den andre har sagt, av de samme grunnene som under forrige punkt, og (5) negative karakteristikk av den andre som person, for å nevne noen viktige. Gud vet hvor mange debatter på radio og TV jeg skrudd av, og hvor mange innlegg og kronikker jeg har lagt bort, på grunn av slikt vrøvl. Det er ille at de som skal styre landet, ofte er de verste. Man vil vinne diskusjoner, og ser bort fra diskusjonen som en mulig kilde til lærdom og felles forståelse.



Filosofen Arne Dekke Eide Næss (1912–2009), med en skjorte så grønn som den grønneste julegran, hogd for eksempel i Odalen. Det skal ikke mer til for å få *meg* i julestemning på denne tiden.

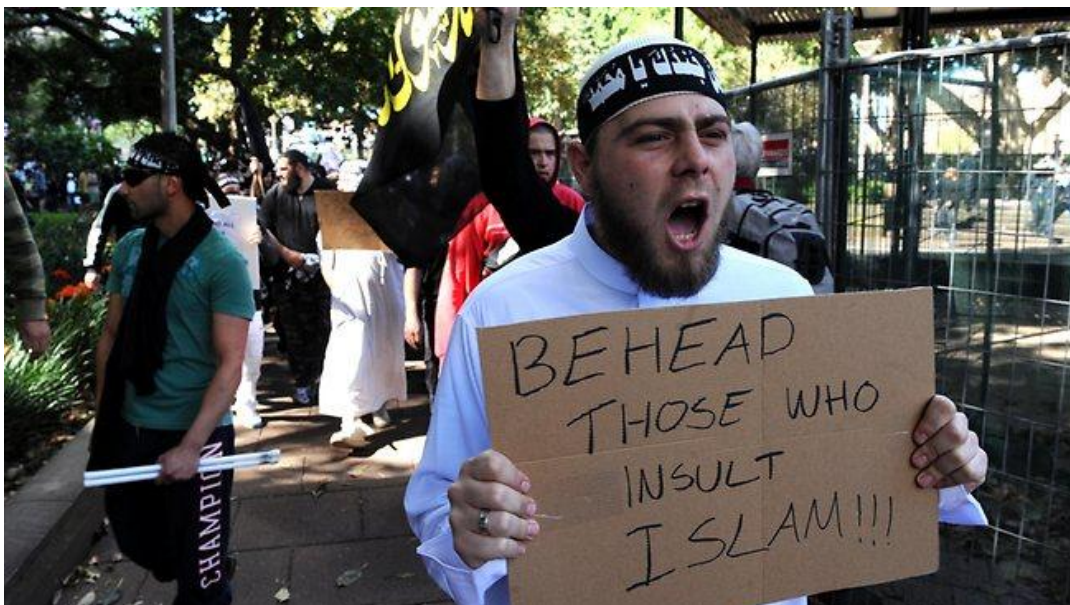
Jeg har lett forgjeves etter kildene, og mine gamle lærebøker til forberedende prøve, som het noe så fint som ”examen philosophicum”, er nok kastet. Men jeg mener at filosofen Arne Næss mente at å ta den andres budskap i beste mening var et vilkår for saklighet. Hvis

man ikke hører etter hva den andre sier, og prøver å forstå hva han eller hun virkelig mener, så er man altså usaklig. Glimrende! Da bør vi slå et slag for angsten for å være usaklig.



En vulgær juleutstilling på Oxford Street i London. Vi må jo ta det i beste mening, men trenger ikke å like det.

Samtidig er dette todelt: Vi skal heller ikke gå for langt i å lytte til, og forstå, meninger. For også den som kommer med en mening, kan selvfølgelig være usaklig. Dette vil dreie seg om manglende kunnskaper, feilframstillinger og direkte løgn om hva andre mener, om meninger basert på ideologi og dogmer, og ikke på kunnskaper og argumenter, og om meninger som rent verdimesig er uakseptable. Når det er åpenbart at en mening er forkastelig, skal den selvfølgelig avvises. Så får tonen i diskusjonen avgjøre om man skal prøve å få den andre inn på et annet spor, eller om man bare skal avbryte.



"Kapp hodet av de som fornærmer islam." Her er det neppe så mye rom for diskusjon. Han har jo sannheten fra selveste koranen. Kanskje han burde vært mer opptatt av islamister som skyter småjenter som vil gå på skole? Men han støtter det vel.



På The Den, Millwall FCs hjemmebane, må man holde tungen rett i munnen både i klubbshop'en og i billettluken. Det har nok sammenheng med røffe supportere. Jeg så Millwall-Leeds i november. Hver gang en Leeds-spiller gjorde noe galt, runget det "Bloody northern bastards" gjentatte ganger.

Ellers finnes det mange verdispørsmål der det kan være like gode argumenter for det ene som for det andre. Vi har full rett til å mene noe som det ikke finnes overbevisende argumenter for, og at noe rett og slett er godt for oss og andre. Vi har rett til å ha *verdier*. At våre verdier bør være påvirket av kunnskaper og argumenter, er opplagt, men vi kommer også til et punkt der vi må tenke med hjertet og magen. Tenkning, eller språk, kan ha begrensninger i kompliserte spørsmål. Da blir det avgjørende hva vi *føler* er riktig, samtidig som vi må være klar over at også følelser har sine begrensninger. For å si det i atferdsanalytisk språkdrakt: Vår atferd kan være både regelstyrt og kontingensformet, eller for å si det slik at flere enn vi kan forstå: Vår atferd er påvirket av hva vi tenker, særlig ved hjelp av ord, og av hva som føles godt og ikke ubehagelig. Fornuft og følelser, med andre ord. Når det gjelder "godt og ikke ubehagelig", så kan vi vel driste oss til å bruke ordet "forsterkende" eller lignende?

Hva har dette med atferdsanalyse å gjøre? For et par BBC-er siden var jeg inne på atferdsanalysens fortid og framtid. Jeg skrev at det er svært viktig at vi oppfører oss skikkelig. Det vet de aller fleste, og de aller fleste gjør det. Men vi har *litt* å gå på. Et lite historisk tilbakeblikk bør være tankevekkende: For 10–20 siden avskydde mange atferdsanalyse. Det hadde rot i konkrete klientsaker. Selv om de ofte ble skjemt og overdrevet negativt framstilt i medier, kunne det være en kjerne av sannhet i at behandlingen kanskje ikke var av det mest elegante slaget. Det var også positive historier, men utvilsomt overvekt av negative. Det har blitt færre slike, og dette har bedret vårt rykte. Men en annen faktor har etter min mening vært minst like viktig: Vi har blitt mindre i kjeften. Mindre skråsikre på egne fortreffeligheter, og mer åpne for det andre gjør som er bra. Vi har blitt mer saklige. Slikt blir det smått om senn "nettverk" og "relasjoner" av, for å si det med forslitte begreper som jeg har moderat sans for. Faktisk er vi kommet så langt at jeg vil si at vi nærmest er i mål. Men vær på vakt, pass egen språkbruk, og nøl ikke med å forsvare en "ideologisk motstander" som har blitt urettferdig behandlet av en atferdsanalytiker, hvis du kommer over noe slikt. Det vil være en god test på saklighet! Vi er ikke en lukket krets som forsvare hverandre i tykt og tynt, og må heller ikke gi inntrykk av det.

Fortsatt finnes det noen som er usaklige mot oss. Da må vi prøve å være saklige tilbake, så langt det går an. Lykkes det ikke første gang, prøver vi igjen neste gang det er aktuelt. Øvelse gjør mester.

Heldigvis finnes det noe som er helt ufarlig, i alle fall etter mitt syn. I respekt for min elskede, 82 år gamle mors livslange telegrafgjerning, ”bringer jeg også i år” noen godbiter fra den gang det gikk en stri strøm av juletelegrammer til og fra våre sjøfolk i utenriksfart. I dag kjenner mange ikke den heltemodige innsatsen de gjorde – handelsflåten var svært viktig for landet, og en avgjørende kilde til utenlandsk valuta. Unge gutter, og noen jenter, var hjemmefra et år om gangen – hvor står minnesmerket over disse? Ikke rart at det gikk sterke lengsler begge veier, som uttrykt i de litt billigere standardtelegrammene. Ennå er det mange slike ”XLH-telegrammer” å ta av. Mange gikk fra sjøen til hjemmet, som:

Fra feltets hav og himmel, en hilsen til deg,
som alltid gjorde jula så god og lys for meg

Den siste time sviner av årets siste dag
Må dagene som kommer, gi fred og velbehag

Ute fra langreis, hvor bølgene slår,
sender jeg ønsket: Et godt nytt år

Alt det gode jeg kan ønske, alt mitt hjerte romme kan,
flyr på lengselens vinger til mitt hjem og til mitt land

Og mange gikk fra hjemmet til sjøen:

Vår varmeste hilsen er hjertenes gave
til deg som må streve der ute på havet

Mens juleklokken kimer sin hilsen over jord
i julens stille timer, går tankene ombord

God jul fra barna. God jul fra meg
Vi har det bra, men vi savner deg

God jul og godt nytt år til deg der ute
I tankene er vi på samme skute

En hilsen over hav til deg vår gutt
Linjen hjemmefra blir aldri brutt

Fra oss her hjemme til deg der ute
God jul til deg og alle på din skute

Tankene iler på eterens vei
fra gamlelandet og fram til deg
Mens julelysene stille brenner,
vår varme hilsen vi alle sender

Jul på jorden gir fred i sinnet,
vår store høytid er atter inne
Vi roper til deg med hjertets stemme:
Alt godt for julen fra oss her hjemme

Men også på den tiden hadde vi individualister. De skrev teksten selv, og betalte litt mer:



Her er det tydeligvis en jærbu som er langt hjemmefra – Erga ligger i Orre-sokna i Klepp.



Reidar vet jeg mindre om. Kanskje han ble sendt til sjøs fordi han var "rampete", en vanlig løsning på den tiden? Glimrende behandling mot ADHD og mye annet, spør dere meg.

Jeg blir blank i øynene av slik poesi, kanskje fordi jeg vet litt om "konteksten". Men det kanskje farlig å skrive at slike tekster er "ufarlige"? For hvor er kvinneperspektivet, tredje verden-perspektivet og kritikken mot rederkapitalen? Dette bør noen mastergradsoppgaver snarest se på. Ellers kanskje jeg bør vente og se, og ikke komme med usakligheter om hva andre kan tenkes å gjøre?

Systembolaget				
Helga Görllins gata 1				
S-673 32 CHARLOTTENBERG				
0571/212 01				
OrgNr: 556059-9473				
Förs :	1715angr	But:	1715	Nr: 2808
Datum :	2012-11-29		14:53	Ka: 6

Pasqua Sanzeno Cab Merlot box 3 L				
7530-08				199,00
Sofiero Juløl 5.2% Brk 500 ml				
11372-12	14	*	12,90	180,60
Pant	14	*	1,00	14,00
Falcons Julmumma 5,2% 500 ml				
11355-01	2	*	16,90	33,80
Pant	2	*	0,90	1,80
Miljöbärkasse				
851-01	3	*	1,00	3,00

TOTAL				432,00
Totalt antal artiklar: 17				



Uansett hører godt juleøl til. Ut fra kassalappen å dømme, har denne kunden tydeligvis sans for Sofieros juleøl, som jeg absolutt anbefaler. Men husk ordentlig rene glass, skyldt i varmt vann og uten den minst såpe- eller fettrest, og ikke drikk ølet for kaldt: Kjellertemperatur, ca. 12 grader, er fint. Da kommer den fyldige smaken til sin rett.

Ellers står lokallaget på, og har hatt nok et aktivt år. Ingen kan i alle fall ikke beskyldes laget for å rette seg mot snevre aldersgrupper – her har det vært seminarer om alt fra demens, til atferdsproblemer hos barn og unge. Nå nærmer det seg tiårsjubileum, og noen har ymtet om at jeg skal ha en prolog på jubileums- og julebordfesten i januar. En prolog er vel ofte en blanding av prosa og poesi. Når det gjelder det siste, vet dere vel hvilket nivå som kan forventes. Jeg kan jo finne på å lire av meg noe slikt:

I Glåmdal og Nes der kan vi vårt fag
og har Norges beste NAFO-lokallag

Spesielt for julen passer det kanskje bedre med:

Hvis du vil være atferdsanalytisk og kul
så blir du med i lokallaget, og feirer jul

Kanskje forespørselen droppes? Vel, jeg lover å gjøre mitt beste hvis jeg er ønsket.



Lucie Holden, direktør ved Holden's brewery i Woodsetton i Black Country, og oldebarn av grunnleggerne, har akkurat dratt en pint med Holden's christmas ale. Det vil si, det er nok heller en Pale ale eller noe slikt, og kanskje ikke i julen. Men Holden har et ekstremt godt juleøl på 7,2 %.



Nissefamilien på Breiby per 29. november. Legg merke til at det har kommet til nye nisser til venstre: Et nissebarn og en nissebaby. Det er ikke bare i lokallaget det spirer!

Da gjenstår det bare for meg, med hjelp fra Breiby-nissene, å si god jul og godt nyttår!

2. desember 2012

Børge Holden